

Про особливості використання штучного інтелекту в діяльності університету: проблеми та перспективи

Володимир Базилевич

25.05.2026

"Заборонити не можна використовувати"

Головне питання:

Як перетворити ШІ з неформальної практики на прозору, добросовісну й керовану університетську культуру?

Чому це важливо розглядати зараз

1

ШІ вже в аудиторії

Студенти, викладачі й адміністрація уже користуються генеративними інструментами.

2

Нові правила доброчесності

Закон № 4742-IX прямо виокремлює недоброчесне використання результатів, згенерованих ШІ.

3

Європейська рамка ризиків

AI Act розглядає окремі сценарії, зокрема використання ШІ в освіті як високоризикові.

Університетська рамка вже формується

Проект політика щодо використання систем штучного інтелекту в освітньому процесі та науковій діяльності Чернігівської політехніки охоплює:

Сфери застосування ШІ

- освітній процес;
- наукова та інноваційна діяльність;
- управління університетом;
- документообіг, аналітика, планування;
- міжнародна діяльність.

Принципи використання

- контроль людини;
- безпека та надійність;
- конфіденційність даних;
- прозорість;
- підзвітність.

Ризики ШІ

Ризик виникає не від самого інструменту, а від способу його використання.

Ризик	У чому проблема
Академічна доброчесність	Студент або науковець може видати згенерований результат за власний.
Недостовірність	ШІ може генерувати переконливі, але хибні факти, джерела, цитати.
Оцінювання	Автоматизоване оцінювання без людського контролю може бути несправедливим.
Персональні дані	Не можна бездумно завантажувати персональні, службові чи конфіденційні дані в зовнішні системи.
Заміщення мислення	Студент може навчитися не мислити, а делегувати мислення системі.

Приклади вирішення проблем

Ризик	Рішення
Академічна доброчесність	Запровадити обов'язкове декларування використання або невикористання ШІ в освітніх і наукових роботах.
Недостовірність	Встановити правило: автор відповідає за перевірку фактів, джерел, цитат і висновків, навіть якщо вони згенеровані ШІ.
Оцінювання	Використовувати ШІ лише як допоміжний інструмент; остаточне рішення щодо оцінювання має залишатися за викладачем або комісією.
Персональні дані	Заборонити завантаження персональних, службових і конфіденційних даних у зовнішні ШІ-сервіси без належних підстав і дозволів.
Заміщення мислення	Проектувати завдання так, щоб студент мав пояснити власну логіку, джерела, промпти, обмеження ШІ та захистити результат усно.

«Світлофор» використання ШІ

✓ Дозволено

- пояснення теми;
- ідеї для структури;
- мовне редагування;
- самоперевірка;
- підготовка чернетки плану.

⚠ Обмежено

- генерація фрагментів тексту;
- аналіз даних;
- код;
- візуалізації;
- переклад наукового тексту.

⊖ Заборонено

- видати текст ШІ за власний;
- вигадані джерела;
- шпаргалки під час контролю;
- завантаження конфіденційних даних;
- маскування плагіату.

Декларування.

Що саме треба декларувати

Мінімальна AI-декларація

- чи використовувався ШІ;
- які інструменти / сервіси;
- для яких етапів роботи;
- які фрагменти створені або модифіковані за допомогою ШІ;
- чи зберігався журнал промптів;
- хто перевіряв факти, джерела, дані та висновки.

Пропозиція: розширити декларацію

Я, _____, підтверджую, що дана робота є моєю власною письмовою роботою, оформленою з дотриманням цінностей та принципів етики і академічної доброчесності відповідно до Кодексу академічної доброчесності та Політики щодо використання систем ШІ в освітньому процесі та науковій діяльності Національного університету «Чернігівська політехніка». Я не використовував/ла жодних джерел, крім процитованих, на які надано посилання в роботі.

Під час підготовки роботи:

системи ШІ не використовувалися;

системи ШІ використовувалися як допоміжний інструмент у таких цілях: _____.

Я усвідомлюю, що відповідальність за зміст, достовірність джерел, оригінальність результатів і коректність висновків несе автор(ка) роботи.

Пропозиції для НПП

Що варто додати до силабусу

- чи дозволено ШІ;
- для яких завдань;
- у якому форматі декларувати;
- які наслідки приховування;
- чи потрібен усний захист.

Що варто змінити в завданнях

- локальні кейси;
- аналіз джерел;
- рефлексія;
- усне пояснення власного рішення.

Проект рішення Вченої ради

1. Запровадити обов'язкове декларування використання / невикористання ШІ у письмових навчальних, наукових, кваліфікаційних та інших академічних роботах. *(Для кваліфікаційних робіт розширити універсальну декларацію на зворотній стороні титульного аркуша; Підготувати зміни до внутрішніх документів щодо порядку декларування, вимог до робіт і процедур реагування.)*

Відповідальний: Голова комісії з питань академічної доброчесності - С.Д. Цибуля.

Термін виконання: 31.08.2026

2. Рекомендувати НПП визначати у силабусах допустимі, обмежені та недопустимі способи використання ШІ.

Відповідальні: завідувачі кафедр, гаранті ОП, НПП. **Термін виконання:** на постійній основі.

3. Організовувати навчання для здобувачів освіти, викладачів і науковців щодо доброчесного та безпечного використання ШІ.

Відповідальний: Голова комісії з питань академічної доброчесності - С.Д. Цибуля.

Термін виконання: на постійній основі

4. Започаткувати в діяльності "Школи молодого викладача" модуль: "Використання інструментів ШІ в освітній діяльності"

Відповідальний: Ремньова Л.М. **Термін виконання:** на постійній основі.

Джерела

1. Проєкт Політики НУ «Чернігівська політехніка»: <https://stu.cn.ua/wp-content/uploads/2026/03/proyekt-polityka-shhodo-vykorystannya-shi.pdf>
2. Закон України «Про академічну доброчесність» № 4742-IX: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20>
3. European Commission — AI Act: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai>
4. European Education Area — Ethical guidelines on AI and data in teaching and learning: <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/actions/plan/ethical-guidelines-for-educators-on-using-artificial-intelligence>